

Potencjał wsparcia UE dla walczącej Ukrainy

Aleksandra Kozioł

UE aktywnie wykorzystuje mechanizmy wsparcia międzynarodowego, pomagając Ukrainie nie tylko w wymiarze ekonomicznym, ale także wojskowym i zarządzania kryzysowego. Aby ta pomoc była skuteczna, powinna odpowiadać bieżącemu zapotrzebowaniu strony ukraińskiej oraz być skoordynowana na poziomie unijnym i państw członkowskich. Od jej szybkiego udzielenia, w tym bezpośrednich dostaw uzbrojenia, sprzętu wojskowego i ratunkowego, zależy przyszły potencjał obronny Ukrainy oraz sytuacja ludności cywilnej.

Zapotrzebowanie Ukrainy. W obliczu przedłużających się działań wojennych na terytorium Ukrainy niezbędna jest kontynuacja pomocy ze strony UE i państw członkowskich. Największe znaczenie ma [wsparcie wojskowe](#), które poprawiłoby skuteczność działań defensywnych i ofensywnych. Strona ukraińska potrzebuje przede wszystkim kolejnych dostaw broni, m.in. przeciwlotniczej, przeciwpancernej i amunicji, a także sprzętu wojskowego, m.in. hełmów i kamizelek kuloodpornych, oraz paliwa. Ważny jest ponadto szybki przepływ informacji wywiadowczych (w tym pozyskiwanych z systemów obserwacji satelitarnej) oraz współpraca w ramach zwalczania zagrożeń w sferze cybernetycznej, np. ataków na infrastrukturę krytyczną, m.in. na systemy elektroenergetyczne i sieci telekomunikacyjne. Poza wsparciem wojskowym niezbędne są też dalsze działania na rzecz ochrony ludności dotkniętej działaniami zbrojnymi. Wobec rosyjskich ataków na cele cywilne istotne znaczenie ma pomoc w postaci dostaw sprzętu medycznego, mobilnych szpitali oraz lekarstw. Chociaż UE i państwa członkowskie już angażują się w te działania, dopiero zwiększenie ich intensywności może pozwolić Ukrainie odeprzeć rosyjski atak oraz poprawić sytuację ludności cywilnej.

Dotychczasowe wsparcie UE dla Ukrainy. 28 lutego br., w czwartym dniu rosyjskiej inwazji, Rada UE zdecydowała o uruchomieniu pierwszego pakietu wsparcia wojskowego dla Ukrainy. Odpowiedziała w ten sposób na prośbę strony ukraińskiej z 25 lutego br. o pomoc w zapewnieniu sprzętu wojskowego. Była to decyzja bezprecedensowa, ponieważ

w Unii nie było dotychczas zgody na wsparcie bronią śmiertelnością partnerów uczestniczących w konflikcie zbrojnym. W ramach [Europejskiego Funduszu na rzecz Pokoju](#) Rada UE przeznaczyła łącznie 500 mln euro na pokrycie kosztów, które poniosą państwa członkowskie, dostarczając uzbrojenie dla ukraińskich sił zbrojnych. W ciągu dwóch lat 450 mln euro sfinansuje wsparcie w postaci sprzętu wojskowego i platform wojskowych, a 50 mln euro przeznaczone zostanie na dostawy innego sprzętu, m.in. środków ochrony indywidualnej, apteczek pierwszej pomocy i paliwa. 23 marca br. Rada UE przyjęła drugi pakiet, zwiększający łączną sumę wsparcia wojskowego do 1 mld euro. Kolejne 450 mln euro będzie przeznaczone na sfinansowanie dostaw uzbrojenia, a 50 mln euro – innego sprzętu. Okres udzielania pomocy został też wydłużony do trzech lat.

Poza wsparciem wojskowym UE na wniosek Ukrainy z 15 lutego br. aktywowała działania w ramach [Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności](#). Na początku marca pomoc stronie ukraińskiej oferowały już wszystkie państwa UE, a także Norwegia i Turcja (dwa z sześciu państw spoza UE uczestniczących w mechanizmie). Działania w sytuacjach kryzysowych na wniosek państw trzecich były podejmowane w przeszłości wielokrotnie, jednak skala obecnego zaangażowania jest największa w historii. Dotychczas Ukraina otrzymała od państw członkowskich pomoc rzeczową w wysokości 107 mln euro. Dostawy objęły m.in. środki medyczne, takie jak zestawy pierwszej pomocy, odzież ochronna i preparaty odkażające, a także specjalistyczny sprzęt, w tym gaśniczy, agregaty prądotwórcze, pompy wodne,

namioty. Do Ukrainy trafiło ponadto wsparcie medyczne z unijnej rezerwy rescEU o wartości ponad 10 mln euro. Dostawy objęły m.in. specjalistyczny sprzęt (respiratory, pompy infuzyjne, monitory pacjenta, aparaty USG, koncentratory tlenu), a także środki ochronne (maski i fartuchy). Całość pomocy w ramach mechanizmu dystrybuowana jest z wykorzystaniem hubów logistycznych znajdujących się w Polsce, Rumunii i Słowacji, których funkcjonowanie wspierają specjalnie delegowane zespoły eksperckie.

Możliwości dalszej pomocy UE dla Ukrainy. W krótkiej perspektywie przeznaczenie kolejnych środków w ramach Europejskiego Funduszu na Rzecz Pokoju stanowiłoby istotną zachętę dla państw członkowskich do podtrzymania lub zwiększenia wsparcia wojskowego dla Ukrainy. Korzystne byłoby przy tym zorganizowanie przez UE specjalnej komórki kontaktowej z Ukrainą, tak by przekazywana pomoc była dopasowana do bieżących potrzeb strony ukraińskiej oraz nie drenowała zdolności obronnych poszczególnych państw unijnych. Trwające przegrupowanie rosyjskich wojsk zwiększa znaczenie dostaw sprzętu wojskowego. Od ich szybkości zależał będzie nie tylko potencjał obronny Ukrainy, ale także możliwość kontrofensywy i wyparcia rosyjskich sił zbrojnych z jej terytorium. Pomocne w tym zakresie może być [zwiększenie dostaw broni, głównie przeciwlotniczej](#) i przeciwpancernej. Warte rozważenia – po przeprowadzeniu konsultacji i skoordynowaniu procesu z sojusznikami z NATO – jest również przekazanie Ukrainie broni ofensywnej, np. czołgów i systemów przeciwlotniczych S-300 lub rakiet dla nich.

W przypadku decyzji o wysłaniu na Ukrainę zaawansowanego sprzętu bojowego warto ponownie rozważyć uruchomienie unijnej misji szkoleniowej. W jej ramach w krótkiej perspektywie dobrym krokiem byłoby objęcie ukraińskich żołnierzy cyklem szkoleń w zakresie obsługi zachodniego uzbrojenia. Do zakończenia działań wojennych misja mogłaby tymczasowo funkcjonować na terenie UE za zgodą jej państw członkowskich. W dłuższej perspektywie istniałaby z kolei możliwość rozlokowania personelu międzynarodowego na terytorium Ukrainy. Wówczas w ramach misji warto byłoby m.in. realizować zadania obejmujące reformę szkolnictwa wojskowego, co było planowane przed 24 lutego br. Podobne działanie miało miejsce w 2014 r., kiedy po aneksji Krymu i opanowaniu przez prorosyjskich separatystów części obwodów donieckiego i ługańskiego UE zdecydowała się uruchomić na Ukrainie misję doradczą, wspierającą reformę cywilnego sektora bezpieczeństwa. Mimo trwających działań wojennych kontynuuje ona działalność (ewakuowano jednak

personel międzynarodowy). 29 marca Europejska Służba Działań Zewnętrznych poinformowała, że w wyniku rosyjskiego ostrzału zniszczone zostały biuro terenowe i sprzęt misji w Mariupolu, ale jej członkowie nie odnieśli obrażeń.

Pogarszającą się sytuacją ludności cywilnej, głównie z powodu trwającego ostrzału miast, [zbrodni na ludności cywilnej ujawnionych np. pod Kijowem](#) oraz rosnącej liczby osób wewnątrznie przesiedlonych, wymaga dalszego zwiększania środków UE i państw członkowskich na pomoc kryzysową. Istotnym wsparciem w tych działaniach jest ogłoszone 28 marca uruchomienie dodatkowego instrumentu w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności. Pozwoli on skoordynować gromadzenie i przekazywanie do Ukrainy darowizn rzeczowych z sektora prywatnego. Co istotne, w ramach instrumentu Komisja Europejska przygotowała otwartą listę najpotrzebniejszych artykułów oraz uruchomiła system oceny ofert, gwarantując dopasowanie pomocy do potrzeb strony ukraińskiej. Komisja będzie też odpowiadać za organizację dostaw, w tym pokrycie kosztów transportu.

Wnioski. Dotychczasowy charakter i skala wsparcia dla Ukrainy w sytuacji działań wojennych są bezprecedensowe. UE i państwa członkowskie przyczyniły się do wzmocnienia potencjału obronnego ukraińskich sił zbrojnych wobec rosyjskiego ataku, a także do złagodzenia skutków wojny dla ludności cywilnej. Zdecydowana wspólna odpowiedź umocniła też pozycję UE jako liczącego się aktora, odpowiedzialnego za sytuację bezpieczeństwa w Europie. W związku z przedłużającym się rosyjskim atakiem, który zaczyna przybierać charakter wojny na wyniszczenie, niezbędne będzie jednak dalsze zwiększanie wsparcia dla ukraińskich sił zbrojnych, a także pomocy kryzysowej udzielanej cywilom. Wykorzystanie już istniejących mechanizmów stwarza duży potencjał, ale lepsze rezultaty przyniesie uzupełnianie ich o dodatkowe instrumenty w odpowiedzi na bieżące zapotrzebowanie. Dobrym przykładem jest unijno-ukraiński zespół dochodzeniowo-śledczy powołany z inicjatywy Litwy, Polski i Ukrainy do badania zbrodni wojennych oraz zbrodni przeciwko ludzkości. Ważne będzie przy tym utrzymanie wsparcia, głównie humanitarnego, także po zakończeniu intensywnych starć na terenie Ukrainy. Polska pełni w tych działaniach szczególną rolę hubu logistycznego, wspiera Ukrainę dostawami sprzętu oraz przyjęła ponad 2 mln uchodźców. Dotychczasowe działania UE zapewniają wsparcie państwom frontowym, zarówno członkom Unii, jak i stowarzyszonej z nią Mołdawii.